

KULTÚRÉLET

Könyvterjesztő munkánkról

Egyik tanító barátom mesélte nemrég, hogy egy alkalommal Topolyáról hazajövet néhány iskolásgyerekekkel találkozott az országúton, akik elmondták, hogy könyvvásárlás céljából a járási székhelyre gyalognak, mert Feketicsen nem lehet magyar könyvet kapni!...

Igen meglepett ez a furcsa dolog, de később rájöttem, hogy ez nem elszigetelt eset és — magam is tollforgató ember és kultúrmunkás lévén — igen elsomorított a tudat, hogy a nyomtatott betű még ma, nagy építőmunkánk hatodik esztendejében is milyen keservesen jut el azokhoz, akiknek szánták. Jól emlékszem azokra az időkre, amikor nemcsak a haladó könyv, a nyomtatott betű, hanem a szabadon gondolkodó emberek is »indexre« kerültek, ha a hatalom sötétszándékú ügynökei és a társadalom kultúrörökségének kizárólagos előjogait élvező birtokosai nyomukra bukkantak. Csehországból, Romániából, a Szovjetunióból és Párisból jöttek a haladó ígéket hirdető magyar könyvek, mert Magyarország mellett Jugoszlávia volt a magyar nép legsötétebb börtöne. A magyar könyvkiadás itt Vajdaságban néhány eszmei vérszegénységben szenvedő irodalmi termék, a zsákutcába jutott polgári irodalom itteni magyar képviselőinek a »magyar sorsot« krokodilkönnyyekkel sirató, hivatásánál és természeténél fogva pesszimista, a sötét látóhatárt még jobban elködösítő írása látott napvilágot. Magyarországból a ponyvaregények és a »félpengős« kultúra kiadványai özönlöttek hozzánk. És a magyar ifjúság nagy része, jobb híján a nickartereken, tempóbilliken és scherlokholmeseken gyakorolta az olvasást — és szívta magába az útszéli kultúra mákonyát.

Volt, de elmúlt. Új élet, új viszonyok, új kultúra indult buja fejlődésnek a régi helyén. A forradalom kíméletlen vasvillája a szemétdombra vetette mindazt, ami gátolta a dolgozó nép igazi kulturájának kifejlődését és tudatosan meghamisította a valóságot, melynek véres vaspántjai kilátástalanul szűkre szorították az emberi értelem fel-felvillanásának lehetőségeit. És most itt vagyunk, forradalmi átalakulásokat átélt és átélő szabad hazánkban. Minden nép egyforma szabadságot élvez és a haladószellemű könyveket sem kell már a határon túlról korrump vámorok és határörök kijátszásával becsempésznünk az országba. A háború előtt az egyetlen igazi haladást képviselő »HÍD« és néhány soványderekéú brosúra, versesfüzet helyén gazdag könyvkiadás fejlődött ki magyar nyelven is. Még néhány évvel ezelőtt is óriási hiányát éreztük a magyar betűnek, de ma már százazrekre és milliókra rúg a magyar könyvek és brosurák összpéldány száma. A hazai és külföldi remekírók, a marxizmus és leninizmus klasszikusainak munkái, a politikai kiskönyvtár, közgazdasági, földművelési szakkönyvek, a »Szakszervezeti könyvtár« sorozat és egyéb kiad-

ványok 3—10.000-es példányszámban hagyják el a sajtót. Ma már nem kell dugva, kabát alatt árulni és olvasni az igazán jó és hasznos könyveket, hiszen csaknem minden elárúsító helyen megtalálhatjuk őket — mert a szabad gondolat-szülte új hazában, és csakis abban kapott megfelelő helyet a könyv is, az apró betűsorokba ötvözőtt gondolat papírköntöse.

Méltán csodálkozunk tehát, ha arról hallunk, hogy még mindig vannak magyarulta falvak, ahová nem tudott utat törni magának a magyar könyv. A feketicsi iskolásgyerekek topolyai könyvvásárlása azonban világosan mutatja, hol van a hiba. Nem az olvasó közönyéről van itt szó, ellenkezőleg, a magyar dolgozók apraja-nagyja sóvárog az írott betű után, de nem mindenütt vannak tettekész és lelkiismeretes kultúrvezetők, akik dolgozó társaik kultúrsozmójának kielégítésén könyvterjesztéssel is fáradoznak. Pedig a könyvterjesztés — az írott betű térhódítása az alapja, úttörője és megtermékenyítője minden kulturának. Aki tehát a könyvterjesztést csak mint valami kereskedelmi vállalkozást tekinti, maga sincs tisztában a kultúrmunka lényegével és legtöbb esetben okkal panaszkodhat a kultúrélet pangásáról, a tagok »érdektelenségéről« stb

Változtatni kell tehát a könyvterjesztés irányában tapasztalható közönyös magatartáson!

Hogyan? Egyszerűen úgy, hogy a Vajdasági Kultúregyesületek Szövetségének Magyar Osztálya példájára minden magyar kultúregyesület szervezze meg könyvterjesztő bizottságát. Ebbe a bizottságba vonják be mindazokat, akik valamely szervezetben, üzemben vagy valamilyen intézményben vállalnák a könyvterjesztő munka ellenőrzését, esetleg gyakorlati keresztülvitelét is. Mert ahogy a kultúregyesületek nem foglalkoztak eddig a könyvterjesztéssel, úgy a többi szervezet, elsősorban a szakszervezetek sem sokat tettek azért, hogy a könyvek eljussanak az olvasók kezébe. Felül kell vizsgálni a magyarulta helységekben, árulnak-e minden könyvkereskedésben magyar könyveket. Végére kell járni az olyan állapotoknak, mint amilyenek Újvidéken találoztunk. Itt ugyanis a húsz könyvkereskedés közül csak a »Budutynoszt« főüzletében találhatunk magyar könyveket, állítólag azért, mert a magyar könyvek árusításához, magyar elárúsítót kell állítani. Hogy mennyire ügyefogyott az ilyen beállítás, arról úgy vélem, nem kell bővebben tárgyalni. Ha úgy is volna, hogy magyar könyveket csak olyanok árusíthatnak, akik magyarok és magyarul is tudnak, akkor erre is lehetne módot találni, hiszen van a város kereskedelmi hálózatában elég magyar és magyarul is tudó szláv alkalmazott, miért nem állítanak be közülük hát egynehányat? Nem szégyen az, hogy a telepen sem lehet magyar könyvet vásárolni? Hiszen, ha valaki tisztán csak kereskedelmi szempontból nézi is a dolgokat, akkor is érdeke volna a vállalatnak, hogy a magyar könyvek tízezrei ne a főlerakat raktárhelyiségeiben sárguljanak, hanem mielőbb a piacra kerüljenek, különben a befektetett anyagi eszközök befagynak és nem is beszélve a kulturális fejlődés iramát ért károkról, pénzügyi veszteség is éri a közösséget, mert — a könyvkiadó vállalat is állami üzem!

Ha pedig valahol nincs könyvkereskedés, ott az állami és szövetkezeti boltokban kell árulni a könyveket.

Van aztán egy másik nyakatekert elmélet is, amely arról szól, hogy a könyvterjesztésből származó százalékot a könyvkereskedések számára kell »örizni«... Mondanom se kell, hogy minden jóézésű kultúrmunkás zsebében »kinyílik a bicska« az ilyen sületlenségek hallatára. Mintha a könyveket azért

adnánk ki, hogy a könyvesboltok rentabilitását biztosítsuk! Könyörtelenül! le kell számolni az ilyen irányzatokkal. A szocialista könyvek terjesztése minden szocialista kultúrmunkás közös ügye, ezért mi sem mondhatunk le arról a célkitűzésről, hogy eljuttassuk a magyar könyvet a szocializmus építésén fáradozó magyar dolgozók kezébe! A kultúregyesületek könyvterjesztő bizottságai szervezzék meg, hogy minden könyvesboltban, továbbá nagyobb állami és szövetkezeti boltban, esetleg trafikban stb. is áruljanak magyar könyveket. Oda kell hatni, hogy az újságárúsok is árulhassanak könyveket, különösen azok, akik tereken vagy utcasarki asztalokon rakják ki a sajtótermékeket. Be kell szervezni a tanítókat, hogy az iskolákban is legyen könyvlerakat, a százalékot pedig, ha az illető tanító vagy tanár meg akarja tartani magának, ám tartsa. Nem kell rettegnünk attól sem, hogy a vállalkozó szellemű és lelkes akvizitőrök néhány ezer dinárt keresnek a könyvterjesztés elsősorban busás kultúrhasznót ígérő munkáján! De ez sem minden. Szervezzenek kultúregyesületeink könyvterjesztő bizottságai évente legalább három-négy könyvnapot, amikor a helység forgalmasabb pontjain könyvsátrakat állítsanak fel és a leglelkesebb könyvterjesztőket állítsák be elárúsítónak. Ezenfelül meg kell szervezni, hogy a nagyobb kultúrrendezvényeken, politikai és egyéb manifesztációkon is ott legyenek a könyvesasztalok, mert ilyen helyeken legkönnyebb könyveket eladni! Ha a cukorka és fagyaltárusok stb. ott tudnak lenni az ilyen rendezvényeken, akkor könyvterjesztőinknek sem kell visszarettenni a könyvek ilyen módon való árusításától. Ez a munka természetesen megköveteli, hogy a könyvterjesztő bizottság figyelemmel kísérje a megjelenő könyvek névjegyzékét, ellenőrizze a terep szükségleteit és időben intézkedjék a könyvek beszerzéséről is. Ezt a munkáját a könyvkereskedésekkel, vagy ha ilyen nincs, akkor a központi könyvlerakkal való állandó kapcsolat fenntartásával valósíthatják meg legeredményesebben. A Vajdasági Kultúrszövetség Magyar Osztályának könyvterjesztő bizottsága gondoskodik arról, hogy hamarosan elhagyja a sajtót az első jelentősebb könyvismertető füzet, továbbá intézkedik arról is, hogy minden megjelenő magyar sajtótermék megfelelő ismertetést és népszerűsítést kapjon a napi és időszaki sajtó útján. Ilyen módon a helyi könyvterjesztő bizottságok figyelemmel kísérhetik a könyvkiadási tevékenység eredményeit és megtehetik rendelkezéseiket.

Ezzel a széles alapokra helyezett szervezőmunkával párhuzamosan ki kell küszöbölni a könyvkiadói tevékenység bizonyos nehézségeit. Így például oda kell hatni, hogy az ár-kalkulációt végző hivatalnokok gyorsabban végezzék munkájukat, mert a könyvek néha hetekig, sőt hónapokig is a központi lerakatban rostokolnak. És amikor végre piacra kerülnek, akkor sincs rajtuk az ár, pedig — a zágrábiak példája bizonyítja — megvan a mód a kalkuláció időben való elvégzésére is. A központi könyvkiadó vállalattól a legkisebb könyvesboltig, a kultúregyesületek könyvterjesztő bizottságaitól az egyéni akvizitőrökig, mindannyiunk egyik legfontosabb feladata, hogy a magyar dolgozók, a magyar olvasók kezébe minél gyorsabban és nagyobb tömegekben juttassuk el a kulturális élet gyökereit és forrását jelentő könyveket. — Hogy a feketicsi iskolásgyerekeknek se kelljen Topolyára gyalogolni könyvért...